

Ergun UNUTMAZ
Ekonomist

@ergun_unutmaz

SODA KÜLÜ ÜZERİNE
Bloomberg / West East Soda

23 Haziran 2020

Soda Külü Nedir?

Sodyum karbonat (Na_2CO_3) ya da daha bilinen hâliyle soda külü beyaz bir toz olup havayı temizlemede, suyu yumuşatmada ve hatta içecekleri tatlandırılmada kullanılmaktadır. Soda külüne, binaların camlarının üretiminde ve yemek masamızdaki şişeler için ihtiyaç duyarız. Bir diğer faydası da evimizi temiz, hayvanlarımızı tok tutmasıdır. Soda külü ayrıca, elektrikli araçlara enerji veren pillerde oynadığı kilit bileşen rolü ile yeni hareketlilik dalgasında da lider bir rol oynamaktadır. Küresel deniz taşımacılığı sanayiinde, sülfür salınımını azaltarak hava kirliliğini önlemeye de yardımcı olmaktadır.

Selina Downes'in dünyada en yaygın kullanılan, fakat çoğumuzun, ne olduğu hakkında pek az bilgisinin olduğu maddelerden birisini araştırmasına ortak olalım ve Soda Külünün küresel ekonomiyi nasıl desteklediğini keşfedelim.

Ama Soda Külü tam olarak nedir?

Selina, Britanya Jeoloji Araştırmalarında Bilim Müdürlüğü yapan Andrew Bloodworth ile yürüttüğü rüportajda Trona madeninden soda külünün nasıl elde edildiğini bulmaya çalışmıştır.

Trona Madeni tabiiatta doğal olarak bulunan ve Avrupa'da olmayıp Türkiye'nin zengin yataklara sahip olduğu bir madendir. Bor madenine göre daha fazla olup ekonomik yönden değerlidir. İşlemlerle soda külüne dönüştürülmektedir.

Dünyadaki en büyük trona rezervlerine sahip olan Wyoming düzlüklerine, ABD'ye seyahat eden Selina, burada Paleojen dönemde (yaklaşık 66 milyon yıl öncesi) oluşmuş rezervleri görmüştür. Ciner Kaynakları'ndan Oğuz Erkan ile buluşup üretimin daha nasıl geliştirileceğine dair bilgi edinmiştir. Burada, yılda 2,5 milyon ton soda külü üretimi yapılmaktadır.

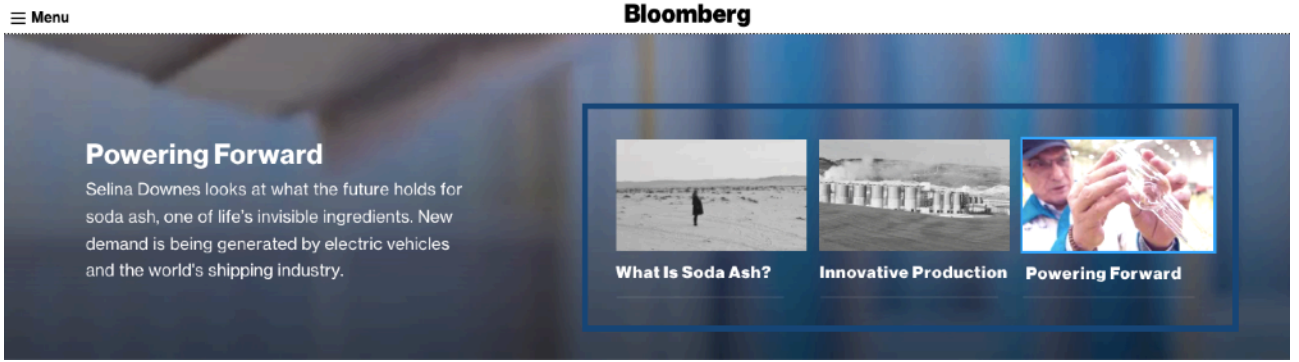
Selina, ayrıca Wyoming Üniversitesinden Kimya Mühendisliği Bölüm Başkanı Dr. Vladimir Alvarado ile de madenciliğin önemi ve akademik iş birliği üzerine görüşmüştür.

Çözelti madenciliği, tronadan doğal soda külü elde etmek için uygulanan yeni bir tekniktir. Bu teknik, üretimi ciddi oranda arttırmıştır. Ankara, Türkiye'de Kazan Soda bu son teknoloji uygulaması ile yılda 2,7 milyon ton üretim kapasitesi ile sahibine (West East Soda) dünyadaki en büyük doğal soda külü üreticisi ünvanını kazandırmıştır. Tesislerde sodyum karbonat ve sodyum bikarbonat üretilmektedir. Her ikisi de cam, deterjan, gıda ve ilaç sektörü için stratejik ham madde niteliğindedir. Kazan Genel Müdürü Tanzer Ergül, *'bu süreçte, yer altı ya da yüzey madenciliği tekniği yerine yer altına sıcak su zerk edildiğini'* belirtmiştir. Böylece cevher, konvansiyonel madencilikten farklı olarak elde edilmektedir.

Kazan tesislerinin çevreye etkisi düşük düzeydedir. Sentetik soda külü süreçlerinden farklı olarak doğal soda üretiminde ilave kimyasal maddeler gerekmemektedir. Bunun yanında Kazan tesisleri ekolojik sisteme ve bölgeye destek olarak kendi arı kovanlarını ve üzüm bağlarını yönetmektedir.

Derince limanından her gün 350 kamyon soda külü taşınmakta ve liman dünya soda külü ihtiyacının %10'unu karşılamakta, Türkiye'nin bu alandaki üretiminin yarısını Avrupa'ya nakletmektedir.

Türkiye'deki diğer bir büyük tesis olan Eti Soda yılda yaklaşık 1,5 milyon ton üretim yapmaktadır. 10 yıl önce açılan tesis, Merkezi ve Doğu Avrupa ile Orta Doğu, Afrika ve Asya piyasalarına sunum yapabilmek için lojistik avantajları nedeniyle stratejik olarak Ankara Beypazarı'nda konuşlandırılmıştır.

Son olarak ise soda külünün yarıdan fazlasının kullanıldığı cam üretimi incelenmiştir. Park Cam tesisleri henüz 6 yılını doldurmuş olup günde 6,5 milyon ton cam şişe üretmektedir. Genel Müdür Selçuk Küçükseyhan, doğal soda külünün diğer ham maddelerin daha düşük sıcaklıkta eritilmesine yardımcı olduğunu belirtmektedir. Bu da %25'e kadar daha az enerji maliyeti ve tüketimi anlamına gelmektedir. *'En iyi ve yüksek kalitedeki soda külünü kullanırsanız daha iyi bir cam elde edersiniz'* diye ekliyor Sayın Küçükseyhan.

Soda Külünün yaklaşık %52'si cam sanayisinde, %27'si kimya sanayisinde ve %11'lik kısmı da deterjan ve sabun üretiminde kullanılmaktadır. Geriye kalan %10 ise gıda, içecek ve diğer alanlarda kullanılmaktadır.

Yolculuğun sonunda WE Soda'nın CEO'su Alasdair Warren ile yapılan görüşmede gelecek için iddialı planlar şöyle aktarılıyor: *'Son on yılda kuruluş aşamasında bir şirketten dünyanın en büyük üreticisi konumuna geldik. Bugün, küresel olarak, yıllık yaklaşık 7 milyon ton soda külü üretiliyor. Önümüzdeki 5 yıl içinde lider konumumuz, ölçeğimiz kadar teknolojik inovasyonumuz, çevre dostu işlemlerimiz ve geriye dönük güvenlik kayıtlarımıza bağlı olarak devam edecektir.'*